

I dialetti – L'eoico

1. a) Paus. X 8,4 Θεσσαλίαν γὰρ καὶ οὗτοι τὰ ἀρχαιότερα ὄκησαν καὶ Αἰολεῖς τῆνικαῦτα ἐκαλοῦντο.
b) Thuc. I 12,3 Βοιωτοὶ τε γὰρ οἱ νῦν ἐξηροστώ ἔτει μετὰ Ἰλίου ἄλωσιν ἐξ Ἄρνης ἀναστάντες ὑπὸ Θεσσαλῶν τὴν νῦν μὲν Βοιωτίαν, πρότερον δὲ Καδμηίδα γῆν καλουμένην ὄκησαν (ἦν δὲ αὐτῶν καὶ ἀποδασμὸς πρότερον ἐν τῇ γῆ ταύτῃ, ἀφ' ὧν καὶ ἐς Ἴλιον ἐστράτευσαν).
c) Thuc. III 102,5 Εὐρύλοχος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὡς ἦσθοντο τὴν στρατιὰν ἐσεληλυθυῖαν καὶ ἀδύνατον ὄν τὴν πόλιν βιά ἐλεῖν, ἀνεχώρησαν οὐκ ἐπὶ Πελοποννήσου, ἀλλ' ἐς τὴν Αἰολίδα τὴν νῦν καλουμένην Καλυδῶνα καὶ Πλευρῶνα καὶ ἐς τὰ ταύτη χωρία καὶ ἐς Πρόσχιον τῆς Αἰτωλίας.
d) Thuc. IV 42,2 πλεόντες δὲ ἅμα ἔφ' ἔσχον μεταξὺ Χερσονήσου τε καὶ Ῥείτου ἐς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ χωρίου ὑπὲρ οὗ ὁ Σολύγειος λόφος ἐστίν, ἐφ' ὃν Δωριεῖς τὸ πάλαι ἰδρυθέντες τοῖς ἐν τῇ πόλει Κορινθίοις ἐπολέμουν οὖσιν Αἰολεῦσιν.
e) eolismi 'fuori sede': -εσσι (Elide, Corinto, Argolide), ἀγρέω (Elide), ὄττινες (Argolide), ὁμόσαντον (Rodì; cf. δίδοντον eol. anatolico).
2. Corinn. PMG 654 col. iii 12-18 τᾶν δὲ πῆδω[ν τριῶς μ]ὲν ἔχι / Δεὺς πατει[ρ πάντων]ν βασιλεύς, / τριῶς δὲ πόντ[ω γᾶμε] μέδων / Π[οσιδάων, τ]ᾶν δὲ δουῖν / Φῦβος λέκτ[ρα] κρατοῦνι, / τὰν δ' ἴαν Μή[α]ς ἀγαθὸς / πῆς Ἐρμᾶς.
3. a) -τε (lat. *-que*, ai. *-ca*) || lesb. πέσ(σ)υρες / πίσυρες, beot. πέτταρες, tess. πέτρο- (ion. τέσσερες, att. τέτταρες, dor. τέτορες) || tess. lesb. πέμπε (πέντε) || lesb. beot. πῆλε, πῆλι (τῆλε, τηλοῦ) || beot. Βελφοί (Δελφοί, ai. *gárbhah*, lat. *uolba*), lesb. βέλφις (δελφίς) || tess. Πετθαλοί, beot. Φετταλοί (ion. Θεσσαλοί, att. Θετταλοί) || Hesych. φ 360 Cunn. φῆρα· θῆρα. εἶπεν, φ 361 Cunn. Φῆρες· οἱ Κένταυροι, Αἰολικῶς, φ 362 Cunn. φηρία· θηρία. Αἰολεῖς (cf. lit. *zvéris*, sl. *zvěř*, lat. *ferus*).
b) beot. βειλόμενον, βείλειτη (e βηλ-), tess. βελλομένου, lesb. βόλ(λ)ομαι (dor. βάλομαι e δήλομαι, ion.-att. βούλομαι).
c) lesb. beot. στροτος, πόρνοψ || beot. tess. βροχός || lesb. δέκοτος, ὄν (ἀν(ά)).
d) lesb. tess. ὄνομα || lesb. ὕσδος (ὄζος).
e) παίδεσσι, πολίεσσι.
f) ἴα (= μία).
g) lesb. tess. ἀπύ || lesb. beot. πεδά (μετά) || ἐξ > ἐς davanti a consonante.
h) lesb. ἐληλύθων || tess. ἐποικοδομεικόντων, beot. καταβεβάων || γεγόνων, γεγόνοντος.
i) κε (ἄν).
l) tess. Φίλιππος Ἀντιφάνειος, Ἀντιφάνεις Φιλίππειος || lesb. Γλαῦκος Ἀντωνύμειος || beot. Φίλων Τιμάνδροιος.
4. a) lesb. tess. ἔμμι, beot. ion. att. εἰμί, dor. ἦμί (ai. *ásmi*, asl. *jesmī*, ecc.) || cf. anche κύρρος (κύριος), πέρροχος (περίοχος), ναῖος (*nawwos < *naswos) || κάλημι || ἀπύ || ὄν || κε.
b) beot. tess. γίνυμαι, lesb. ion. att. γίγνομαι, γίνομαι || beot. tess. ἔμμεν, lesb. ἔμμεναι || cf. anche (φ)ίκατι || ἰαρός || τοί || ἐψάφιξα || φέρεμεν.
c) lesb. beot. στροτος || ἐκάλεσσα, ἐτέλεσσα || πεδά.
d) beot. Θειριπίων, Καλλίθειρις || πέτταρες, χαρίετταν, πραττώσας, Φετταλός || ἴττω, ἔττε.
e) lesb. (e ion.): τι > σι, προτί > πρός || ἐν + acc. > ἐνς (att. εἰς) || ἄμμε, ἄμμι(ν) || βροδα || Σδεύς || μοῖσα, νόμοις, φαῖσι || φέροντον || ἔμμεναι, δίδων || ὄτα, πότα.
f) tess. πάνσα (lesb. παῖσα) || gen. -οι(ο) || ἔδουκε, χούρα || τόνε, τάνε (τόνδε, τάνδε).

Bibliografia

- O. Hoffmann, *Die griechischen Dialekte in ihrem historischen Zusammenhange*, II, Göttingen 1892.
- O. Hoffmann, *Zum äolischen Dialekt*, «Philologus» LIX (1900) 42-45.
- L. Sadée, *De Boeotiae titulorum dialecto*, Halle-Wittenberg 1903.
- G. Fohlen, *Untersuchungen zum thessalischen Dialekte*, Strassburg 1910.
- H. Jacobsohn, *Aeolische Doppelconsonanz. Zur Sprache und Verstechnik des Homerischen Epos*, «Hermes» XLV (1910) 67-124 e 161-219.
- F. Bechtel, *Die griechischen Dialekte*, I, Berlin 1921 (rist. Hildesheim 1963).
- W. Porzig, *Sprachgeographische Untersuchungen zu den altgriechischen Dialekten*, «IF» LXI (1947) 149ss.
- E. Risch, *Die Gliederung der griechischen Dialekte in neuer Sicht*, «MH» XII (1955) 70s.
- A. Thumb-E. Kieckers, *Handbuch der griechischen Dialekte*, II, Heidelberg 1959² (1909¹), 1-109, 211s.
- Eva-Maria Hamm, *Grammatik zu Sappho und Alkaios*, Berlin 1957.
- Anna Morpurgo Davies, *A Note on Thessalian*, «Glotta» XLIII (1965) 235-251.
- R.J. Buck, *The Aeolic Dialect in Boeotia*, «CPh» LXIII (1968) 268-280.
- Anna Morpurgo Davies, *Thessalian Patronymic Adjectives*, «Glotta» XLVI (1968) 85-106.
- A.S. Mc Devitt, *A Thessalian in Magna Graecia?*, «Glotta» XLVI (1968) 254-256.
- R. Dunnett, *Thessalian κίς*, «Glotta» XLVIII (1970) 88-91.
- P. Wathélet, *Les traits éoliens dans la langue de l'épopée grecque*, Roma 1970.
- M.L. West, *The Lesbian Accentuation*, «Glotta» XLVIII (1970) 194-198.
- S. Levin, *ἴττω Ζεύς. Boeotians Using their Dialect or Conforming to the National κοινή*, in «Proceedings of the first international conference on Boiotian antiquities. Actes du premier congrès international sur la Béotie antique», Montreal 1972.
- J.L. Garcia-Ramón, *Les origines postmycéniennes du groupe dialectal éolien. Étude linguistique*, Salamanca 1975.
- J.T. Hooker, *The Language and Text of the Lesbian Poets*, Innsbruck 1977.
- Anna Morpurgo Davies, *Thessalian ειντεσσι and the Participle of the Verb „To Be“*, in *Étrennes de septantaine. «Travaux de linguistique et de grammaire comparée offerts à Michel Lejeune par un groupe de des élèves»*, Paris 1978, 157-166.
- G.B. Bonino, *I dialetti greci. Epico, neo-ionico, dorico, eolico*, Milano 1979.
- W.P. Schmid, *Boiotisch und Koine*, in *Serta Indogermanica. «Festschrift für Günter Neumann zum 60. Geburtstag»*, hrsg. von J. Tischler, Innsbruck 1982, 339-343.
- W. Blümel, *Die äolischen Dialekte. Phonologie und Morphologie der inschriftlichen Texte aus generativer Sicht*, Göttingen 1982.
- S. Levin, *The Accentuation of the Boeotian Dialect, according to the Berlin Papyrus of Corinna*, in *Boiotika. «Vorträge vom 5. Internationalen Böotien-Kolloquium zu Ehren von Professor Dr. Siegfried Lauffer. Institut für Alte Geschichte. Ludwig-Maximilians-Universität München. 13.-17. Juni 1986»*, hrsg. von H. Beister-J. Buckler, München 1989, 17-22.
- R. Hodot, *Le dialecte éolien d'Asie. La langue des inscriptions VIIe s. a. C.-IVe s. p. C.*, Paris 1990.
- A. Lillo, *Ionic χῶς, ὄχως, ὄπως, Thessalian κίς: a Phonetic Problem of Analyzable Compounds*, «Glotta» LXIX (1991) 1-13.
- J. Werner, *Das Lesbische als barbarische Sprache?*, «Philologus» CXXXV (1991) 55-62.
- M. Casevitz, *Remarques sur la langue des inventaires de Tanagra*, in J.M. Fossey-J. Morin (edd.), *Boeotia antiqua*, III. «Papers in Boiotian History, Institutions and Epigraphy in Memory of Paul Roesch», Amsterdam-Gieben 1993, 3-10.
- M. Vottéro, *Koinès et koinas en Béotie à l'époque dialectale (VII-II s. av. J.-C.)*, in C. Brixhe (ed.), *La koiné grecque antique*, II. *La concurrence*, Nancy-Paris 1996, 43-92.
- M.P. Hualde Pascual, *Eolismos en Jonia: revisión de un problema de geografía intradialectal*, «Emerita» LXV (1997) 221-256.
- G. Vottero, *Le dialecte béotien (7e s.-2e s. av. J.-C.)*, I (*L'égologie du dialecte*), Nancy 1998.
- R. Hodot, *Autour du corpus épigraphique du lesbien 1986-1995*, in A.C. Cassio (ed.), *Κατὰ διάλεκτον. «Atti dell III Colloquio internazionale di dialettologia greca. Napoli-Fiaiano d' Ischia, 25-28 settembre 1996»*, Napoli 1999, 383-399.
- Maria Letizia Lazzarini, *Nota su un'iscrizione vascolare beotica*, in A.C. Cassio (ed.), *Κατὰ διάλεκτον. «Atti dell III Colloquio internazionale di dialettologia greca. Napoli-Fiaiano d' Ischia, 25-28 settembre 1996»*, Napoli 1999, 401-406.
- R.-A. Santiago, *Lesbismos en jonio: nuevos datos y revisión del problema*, in A.C. Cassio (ed.), *Κατὰ διάλεκτον. «Atti dell III Colloquio internazionale di dialettologia greca. Napoli-Fiaiano d' Ischia, 25-28 settembre 1996»*, Napoli 1999, 233-278.
- J. Méndez Dosuna, *Boeotian ἔττε and ἴττω: an Elusive Problem in Greek Dialectology*, «ILing» XXIX (2006) 103-110.